

Farklı Branşlardaki Engelli Sporcuların Antrenör ve Spora Yönelik Metaforik Algıları

Yunus GÜR*¹

Ali Kemal TAŞKIN¹

¹Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, KİLİS

 DOI: 10.31680/gaunjs.1149007

Orijinal Makale / Original Article

Geliş Tarihi / Received: 26.07.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 13.09.2022

Yayın Tarihi / Published: 22.09.2022

Öz

Bu araştırmanın amacı farklı engel gruplarına sahip farklı branşlardaki engelli sporcuların antrenör ve spora yönelik metaforik algılarının belirlenmesidir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgu bilim deseni kullanılmıştır. Araştırmamızın örneklem grubunu Kilis, Gaziantep ve Elazığ illerinde farklı engel gruplarına ve farklı spor branşlarında aktif spor yapan 49 kadın, 12 erkek olmak üzere toplamda 61 engelli sporcu oluşturmuştur. Veri toplama amacıyla katılımcıların kişisel bilgilerine ulaşmak için demografik bilgi formu, metaforik algılarını belirlemek amacıyla ise "Antrenör.....gibidir. Çünkü ..." Cümlesini ve "Spor... gibidir. Çünkü....." cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Toplanan veriler içerik analizi yardımı ile çözümlenmiştir. Katılımcıların demografik bilgilerinin çözümlenmesinde SPSS 22.0 programından faydalanılarak frekans ve yüzdeler hesaplanmıştır. Engelli sporcular antrenör ve spor kavramıyla ilgili toplamda 56 metafor oluşturmuş, antrenörler için oluşturdukları metaforlar toplam 5 kategoride toplanmıştır. Bunlar "Gerçek Hayat", "Liderlik", "Faydalı", "Yaşam Kaynağı" ve "İstenmeyen" kategorileri, spor için oluşturdukları metaforlara ait kategoriler ise "Pozitif Duygular", "Yaşamsal Kaynak", "Fiziksel Sağlık" ve "Olumsuz" şeklinde oluşturulmuştur. Sonuç olarak genelde olumlu metaforların üretildiğini sadece bir katılımcının olumsuz ve istenmeyen metafor ürettiğini söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Engelli, Branş, Metafor

Metaphorical Perceptions of Disabled Athletes in Different Branches towards Coaches and Sports

Abstract

The aim of this research is to determine the metaphorical perceptions of disabled athletes in different branches with different disability groups towards trainers and sports. The phenomenology design, which is one of the qualitative research designs, was used in the research. The sample group of our research consisted of a total of 61 disabled athletes, 49 women and 12 men, who were active in different sports branches and for different disability groups in the provinces of Kilis, Gaziantep and Elazığ. It is like a demographic information form to reach the personal information of the participants for data collection, and a "Trainer....." to determine their metaphorical perceptions. Because it is like and "Sports..... Because....." were asked to complete the sentence. The collected data were analyzed with the help of content analysis. Frequency and percentage calculations were made by using the SPSS 22.0 program to analyze the demographic information of the participants. Disabled athletes created a total of 56 metaphors related to the concept of coach and sports, and the metaphors they created for coaches were collected in 5 categories. These are the categories of "Real Life", "Leadership", "Useful", "Source of Life" and "Unwanted", and the categories belonging to the metaphors they created for sports are "Positive Emotions", "Vital Resource", "Physical Health" and "Negative". was created. As a result, we can say that generally positive metaphors are produced and only one participant produces negative and undesirable metaphors.

Keywords: Disabled, branch, metaphor

*Sorumlu Yazar: Yunus GÜR

e-mail: yunusgur123@gmail.com

Giriş

Bireyler farklı ruhsal, zihinsel, sosyal ve fiziksel boyutlara sahip özelliklerden oluşurlar. Kişiler arasındaki bu farklar gelişim yönlerini etkilemekte ve kişinin seviyesi hakkında da bize bilgi vermektedir. Yaşamının ilerleyen süreçlerinde karşılaşılan yetersizlik durumunun artması, kendisi ve toplumun beklentisi açısından önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu insanlar fiziksel, ruhsal, sosyal ve tıbbi açılardan eksik yönlerine göre sınıflandırılmaktadırlar (İlhan & Esentürk, 2014). Günümüzde engelli insanların topluma entegre edilmesi konusunda vazgeçilmez ve bu anlamda onlara yardımcı olan unsurlardan en önemlisi kuşkusuz spordur. Dünya çapında ve ülkemizde yapılan yarışmalar sayesinde kendilerinin de normal insanlar gibi spor yapabileceklerini ve bu anlamda başarılı olabileceklerini ispatlayarak, kendini toplumdaki engelli bireylere çok iyi örnekler oluşturmaktadırlar. Dünya geneline baktığımız zaman hızla artan engelli bireylerin ülkemizdeki nüfusa oranı %12,3'ü bulmaktadır (Yanikkerem & Esmeray, 2017). Yapılan dünya genelindeki çalışmalara bakıldığında toplam nüfus içerisinde engelli nüfusun büyük bir orana sahip olduğu görülmektedir (Ramadass ve diğ. 2018).

Fiziksel aktivitenin düzenli yapılması insanlar için sağlık sorunlarının düzeltilmesi ve iyileştirilmesi herkesin de bildiği gibi bilimsel olarak kanıtlanmış bir olgudur. Engelli bireylerin normal insanlara göre fiziksel aktivite ve rekreasyonel aktivitelere katılmaları maalesef istenilen düzeyde değildir. Düzenli fiziksel aktiviteye katılan engellilerin toplumla bütünleşmesi, yaşam memnuniyetlerinin artmasına ve ruh hallerinin iyileşmesine neden olacaktır. Ancak engelli bireyler maalesef erişilebilirlik, ulaşım, farkındalık, finansal nedenler ve bilişsel bozukluklar gibi birçok engelle karşı karşıya gelmektedir (Diaz, Miller , Kraus , & Fredericson, 2019). Bu konuda uzmanlara daha fazla görev düşmektedir. Örneğin engelli bireyin ve ailenin fiziksel aktiviteye bağlılığının ne durumda olduğu tespit edilmelidir. Aktif olmayan aile ve bireyler için farkındalık çalışmaları yapılmalı, fiziksel aktiviteye başlatmadan önce hazır olma durumlarını incelemeli ve motivasyonlarını sağlamalıdır. Uzmanların engelliler için daha fazla bağımsız bir ortam oluşturması onların hazır olma durumlarını etkileyecek, fiziksel aktivitenin faydaları konusunda da farkındalık yaratmış olacaktırlar (A.Wright, Roberts, Bowman, & Crettenden, 2019).

İnsanların iletişim kurmasına ve düşünmesine yardımcı olan unsurların başında kuşkusuz dil gelmektedir. Hedeflere ulaşmak için kesin ve doğru bir dil en uygun yoldur. İnsanların konuşma tarz ve şekilleri incelendiği zaman metafor şeklinde birçok

belirsizliğin olduğunu görmekteyiz. Örneğin “kanser” veya “mikrop” “savaşta” bir “düşmandır” tam anlamıyla kelime yanlış olmasına rağmen bu metaforik dilin insanların iletişimlerini kolaylaştıracağını, düşüncelerini şekillendireceğini biliyoruz (Thibodeau, Hendricks, & Boroditsky, 2017). Kökenini Yunanca ve Latince'den alan metafor sözcüğü “meta” değiştirmek, “pherein” taşımak anlamındaki iki sözcüğün birleşmesi ile oluşmuştur. Eski ve yeninin bilinçli şekilde uyumu olan “hayal” ögesidir (Levine, 2005). Kişilerin algılamaya çalıştığı olguyu, kavramı, farklı bir olayı başka alanlardaki kavramlarla ilişkilendirip, farklı durumlara taşıyan ve farklı gözlenmesine neden olan ilk durumda gözden kaçan olayların daha iyi algılanmasına yardımcı olan dilsel bir olguya metafor denir (Taylor, 1984). Örnek olarak sıkça kullanılan “öğretmen kitap gibidir” denildiğinde “öğretmen” benzeyen, “kitap” benzetilen ve kitabın, bilgi kaynağı görevini üstlenmesi özelliğini verebiliriz. Etrafımızdaki dünyayı anlamlandırmak ve yorumlamak için metaforları bilişsel bir araç olarak kullanırız. Örneğin sağlık ve tıp alanında metaforları sık sık kullanırız. Hastaların iyi olma deneyimlerini aktarmak ya da uzmanların onlara bir hastalık tanısını aktarmak, tedavi şeklini anlatmak, herhangi bir organın işlevini anlatmak için sıklıkla başvurduğu unsurlardan biridir metafor (Hanne, 2015).

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgu bilim çalışması olarak tasarlanmıştır. Bu kapsamda yapılan çalışmalarda herhangi bir olguya karşı bireysel boyutta veya deneyimlerin bireyler üzerinden incelenmesi hedeflenmektedir (Creswell, 2019). Olgu bilimsel araştırma, felsefi kökleri güçlü olan bir çalışma alanıdır. Bu tür yaklaşımlar genelde araştırmacının, yaşadığı deneyimlerinin nesnel tanımlarını elde ettiği veya onları yorumlayabildiği seviyesi ile karakterize edilir (Wilson, 2015). Yaptığımız çalışmada hedefimiz metaforlar yolu ile engelli sporcuların antrenör ve spor ile ilgili düşüncelerini belirlemektir.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Yapılacak olan bu araştırmanın evrenini Türkiye'deki engelli spor kulüplerinde aktif olarak spor yapan engelli sporcular oluşturmaktadır. Araştırma evreninin tamamına ulaşılması mümkün olmadığı için çalışma kapsamında evren içerisinden örneklem grubu belirlenmiştir. Örneklem grubunu Kilis, Gaziantep ve Elazığ illerinde farklı spor kulüplerinde spor yapan sporcular oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın örneklem grubunu fiziksel, işitme, görme ve zihinsel engelli gibi farklı

engel türlerine sahip 61 sporcu oluşturmaktadır. Veri toplama araçları araştırmacılar tarafından yüz yüze ve online olarak uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan sporcuların demografik bilgilerinin belirlenmesi amacı ile yaş, cinsiyet vb. soruların yer aldığı demografik bilgi formu ve Sporcuların metaforik algılarının belirlenmesi için “Antrenör.....gibidir. Çünkü.....” ve “Spor.....gibidir. Çünkü.....” cümlelerini tamamlamaları istenmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Toplanan verilerin içerik analizleri yapılarak, temalar ve kategoriler oluşturulmuştur. Sporcuların demografik bilgileri, spor branşları ve engel grupları ile ilgili bilgilerinin yüzdelerle dağılımlarının belirlenmesinde SPSS 22.0 programından faydalanılarak frekans analizi yapılmıştır. Veri analizi yapılırken bu alanda yapılan çeşitli çalışmalardan faydalanılmıştır (Kaya, 2013; Nalçacı ve Bektaş, 2012). Öncelikle engelli sporcuların antrenörler ve spor ile ilgili oluşturdukları metaforlar incelenerek alfabetik sıraya göre dizilmiş ve tanımlanmayan 5 metafor listeden çıkarılmıştır. Toplamda 56 metafor üzerinden çalışma yapılmıştır. Engelli sporculardan elde edilen antrenör ve spor kavramıyla ilgili metaforlar incelenerek her metafor imgesinin kavramsallaştırılması incelenmiştir. Metaforların kaynağı, konusu ve bunlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Antrenörlerle ilgili toplamda 5 kategori, sporla ilgili 4 kategori oluşturulmuştur. Araştırmaların sonuçlarının doğruluğu için geçerlilik ve güvenilirliğin kanıtlanmış olması gerekmektedir. Verilerin ayrıştırılması ve rapor haline getirilmesi, sonuçlara ulaşmanın aşamaları nitel bir çalışma için vazgeçilmez unsurlardan biridir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Çalışmamızda güvenilirlik için antrenör ve spor için üretilmiş 56 metafordan ve antrenörler için beş kategori, spor için dört kategoriden oluşan liste uzmana iletilerek kendi listesi ile karşılaştırması istenmiştir. Karşılaştırma sonucunda görüş birliği ve ayrılıkların oranı belirlendikten sonra “Güvenilirlik= ((Görüş Birliği) : (Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı)) x 100” (Miles & Huberman, 1994) formülü ile hesaplanmıştır. Antrenörler için 0.91, spor için ise 0,93 sonucuna ulaşılmıştır. Bu da çalışmamızın güvenilir olduğunu göstermektedir.

Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Değişken	Alt değişken	f	%
Cinsiyet	Kadın	49	80,3
	Erkek	12	19,7
Medeni Durum	Evli	19	31,1
	Bekar	42	68,9
Öğrenim Durumu	İlköğretim	4	6,6
	Lise	24	39,3
	Ön Lisans	7	11,5
	Lisans	26	42,6
Engel Grubu	Fiziksel	14	42,4
	İşitme	14	45,5
	Görme	23	7,1
	Zihinsel	10	5,1
Spor yaşı	1-5 Yıl	23	37,7
	6-10 Yıl	16	26,2
	11 Yıl ve üzeri	22	36,1

Tablo 1, incelendiği zaman cinsiyet değişkeninde en fazla kadınlardan %80,3 oluştuğunu görmekteyiz. Medeni duruma baktığımız zaman en fazla bekarların %68,9 olduğunu görmekteyiz. Engel grubu incelendiği zaman en fazla işitme engelli grubun %45,5 olduğunu görmekteyiz. Yine sporcuların çoğunun lisans mezunu %42,6 olduğunu ve spor yaşlarında en fazla 1-5 yılın %37,7 olduğunu görmekteyiz.

Tablo 2. Katılımcıların “Antrenörlere” İlişkin Oluşturdukları Metaforlar, Onları Temsil Eden Engelli Sporcuların Sayısı ve Yüzdesi

Sıra	Metaforlar	f	%	Sıra	Metaforlar	f	%
1	Abi	3	5,4	18	Güzellik	3	5,4
2	Aile	1	1,8	19	Hayat	3	5,4
3	Akil	1	1,8	20	Işık	4	7,1
4	Ana	1	1,8	21	İyilik	1	1,8
5	Anne	1	1,8	22	Kanat	1	1,8
6	Antrenör	1	1,8	23	Kaptan	2	3,6
7	Araç	1	1,8	24	Kardeş	1	1,8
8	Arkadaş	5	8,9	25	Kâşif	1	1,8
9	Baba	6	10,7	26	Komutan	2	3,6
10	Beyin	1	1,8	27	Kuş	1	1,8
11	Çalışkan	1	1,8	28	Motive Kaynağı	1	1,8
12	Çıkarıcı	1	1,8	29	Rehber	1	1,8
13	Dayanak	1	1,8	30	Sevgi	1	1,8
14	Deniz	1	1,8	31	Sporcu	1	1,8
15	Dost	2	3,6	32	Şeker	1	1,8
16	Eğitim	1	1,8	33	Yapıtaşı	1	1,8
17	Eğitimci	2	3,6	34	Yol gösteren	1	1,8
Toplam						56	100

Engelli sporcuların antrenörler ve sporla ilgili algılarıyla ilgili toplamda 56 metafor ürettikleri görülmüştür. Metaforlar incelendiği zaman antrenörlerle ilgili en fazla ürettikleri metafor Baba %10,7 (6), Arkadaş %8,9 (5), Abi, Güzellik, Hayat %5,4 (3) olarak görülmüştür.

Tablo 3. Engelli Sporcuların Antrenörlerle İlgili Ürettikleri Metaforlara Ait Kategoriler

Kategoriler	Metaforlar	f	%
Gerçek Hayat	Ana-Baba, Abi, Aile, Arkadaş, Dost, Dayanak, Sevgi, Şeker, Kardeş, Güzellik, Kuş	27	48,4
Liderlik	Rehber, Eğitimci, Kanat, Kaptan, Komutan, Kâşif, Yol Gösteren, Antrenör	11	19,8
Faydalı	Yapıtaşı, Araç, Eğitim, Çalışkan, Motive, İyilik, Sporcu	7	12,6
Yaşam Kaynağı	Işık, Hayat, Beyin, Deniz, Akıl	10	17,4
İstenmeyen	Çıkarıcı	1	1,8

Engelli sporcuların antrenörlerle ilgili ürettikleri metaforlar toplam beş kategoride toplanmıştır. Bunlardan en fazla olanı “Gerçek Hayat” %48,8, en az olanı ise “İstenmeyen” %1,8 olmuştur.

Gerçek Hayat kategorisi

Bu kategoride toplam 27 metafor üretilmiştir. Bunlardan bazıları şu şekildedir.

“Antrenör anne ve baba gibidir çünkü sadece spor dalını öğretmez davranış saygı ve sevgiyi de öğretir.”

“Antrenör arkadaş, abi, abla gibidir çünkü sporcuyla en büyük destek ondan gelir”

“Antrenör baba gibidir çünkü koruyup kollar”

“Antrenör arkadaş gibidir, çünkü yanlışlarımı ve doğrularımı bana söyler”

“Antrenör sporcusuna dayanak gibidir çünkü her konuda yardımcı olur her ne olursa olsun yardımcı olur”

“Antrenör kuş gibidir çünkü uçar”

“Antrenör abi gibidir çünkü sorunlarımıza yardımcı olduğu için”

Liderlik Kategorisi

Bu kategoride toplam 11 metafor üretilmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır;

“Antrenör rehberdir çünkü bize yol gösterir”

“Antrenör komutan gibidir sporcu onun hazırlamış olduğu programlarla birlikte başarıya ulaşır”

“Antrenör kanat gibidir çünkü o olmazsa uçamazsın”

“Antrenör yol gösterici gibidir çünkü eğitmendir”

“Antrenör komutan gibidir sporcuyla ne zaman yüksek performansa çıkaracağını iyi

bilir”

“Antrenör kaptan gibidir çünkü bizlere faydalı olacak yöntemleri ve taktikleri verir”

“Antrenör eğitimcidir çünkü eğitim olmazsa yaşamda olmaz”

Faydalı Kategorisi

Bu kategoride toplam 7 metafor üretilmiştir. Bunlardan bazıları şu şekildedir;

“Antrenör eğitim gibidir çünkü bize her şeyi öğretir”

“Antrenör iyiliktir çünkü bize yardım eder”

“Antrenör çalışkan gibidir çünkü başarılıdır”

“Antrenör sporcunun tüm desteği ve motivasyonu gibidir. Çünkü sporcuyu ve tüm takımı çalıştıran, oyuna hazırlayan ve motive eden kişidir.”

“Antrenör takımın yapı taşıdır çünkü takım onunla kendini bulur”

Yaşam Kaynağı Kategorisi

Bu kategoride toplam 10 metafor üretilmiştir. Bunlardan bazıları şöyledir;

“Antrenör ışık gibidir çünkü sporda aydınlatır bizi”, “Antrenör ışık gibidir çünkü sporcu ya doğru yolda ilerlemesini sağlar”, “Antrenör bize hayatı öğretir çünkü bize hayatta ki yol göstericidir”, “Antrenör hayat gibidir çünkü yardımcı olur”, “Antrenör deniz gibidir çünkü her şeyini verir”, “Antrenör akıl gibidir çünkü bizi geliştirir”

İstenmeyen Kategorisi: “Antrenör çıkarıcıdır çünkü kendisi için ister”

Tablo 4. Katılımcıların “spor” İlişkin Oluşturdukları Metaforlar, Onları Temsil Eden Engelli Sporcuların Sayısı ve Yüzdesi

Sıra	Metaforlar	f	%	Sıra	Metaforlar	f	%
1	Antrenör	1	1,8	19	Nefes Almak	1	1,8
2	Arkadaşlık	1	1,8	20	Okyanus	2	3,6
3	Başarı	1	1,8	21	Oyun	1	1,8
4	Çelik	1	1,8	22	Özgürlük	1	1,8
5	Dinçlik	1	1,8	23	Paylaşım	1	1,8
6	Eğitim	1	1,8	24	Sağlık	1	1,8
7	Felsefe	1	1,8	25	Sanat	6	10,7
8	Ferahlık	2	3,6	26	Sosyalleşme	1	1,8
9	Gökkuşluğu	1	1,8	27	Spor	1	1,8
10	Güç	1	1,8	28	Stres Topu	1	1,8
11	Güzel	1	1,8	29	Su	1	1,8
12	Hayat	1	1,8	30	Taze Kan	1	1,8
13	Hoş	8	14,3	31	Temel İhtiyaç	1	1,8
14	Işık	4	7,1	32	Terapi	1	1,8
15	İlaç	1	1,8	33	Vazgeçilmez	1	1,8
16	İyi	2	3,6	34	Yaşam	1	1,8
17	Motivasyon	1	1,8	35	Yaşam Sevinci	2	3,6
18	Nankör	1	1,8	36	Zayıflık	1	1,8
Toplam						56	100

Engelli sporcuların sporla ilgili metaforlara baktığımız zaman en fazla ürettikleri metaforlar Hoş %14,3 (8), Sanat %10,7 (6) ve Işık %7,1 (4) olarak belirlenmiştir.

Tablo 5. Engelli Sporcuların Sporla İlgili Ürettikleri Metaforlara Ait Kategoriler

Kategoriler	Metaforlar	f	%
Pozitif Duygular	Arkadaşlık, Başarı, Ferahlık, Güzel, Gökkuşluğu, Hoş, İyi, Özgürlük, Paylaşım, Sanat, Sosyalleşme,	26	44,8
Yaşamsal Kaynak	Hayat, Işık, İlaç, Nefes Almak, Okyanus, Su, Taze Kan, Temel İhtiyaç, Vazgeçilmez, Yaşam, Yaşama Sevinci	19	34,2
Fiziksel Sağlık	Antrenör, Çelik, Dinçlik, Sağlık, Güç, Motivasyon, Stres Topu, Spor, Oyun, Terapi, Zayıflık	12	19,2
Olumsuz	Nankör	1	1,8

Engelli sporcuların spor ile ilgili ürettikleri metaforlar toplam dört kategoride toplanmıştır. Bunlardan en fazla olanı pozitif duygular kategorisi %44,8, en az olanı ise olumsuz kategorisi %1,8 olmuştur.

Pozitif Duygular Kategorisi

Bu kategoride toplam 26 metafor üretilmiştir. Bunlardan bazıları şu şekildedir;

“Spor arkadaşlık gibidir çünkü yanında yer alır emek verdikçe gelişir”

“Spor ferahlamak tazelenmek gibidir çünkü spor yaparken zinde kalırsın bireyi hem rusal hem de fiziksel olarak motive eder mutluluk özgüven getirir.”

“Spor güzeldir çünkü senin gibi”

“Spor gökkuşluğu gibidir çünkü kimisi sadece bakar kimisi de ona ulaşmaya çalışır.”

“Spor hoştur çünkü eğlencelidir”

“Spor hoş çünkü iyi”

“Spor özgürlük gibidir çünkü yapmazsan eve mahkûm olursun”

“Spor sosyal ve fiziksel aktivite gibidir çünkü sosyalleşme ve başarı elde etmek için yapılır”

Yaşamsal Kaynak Kategorisi

Bu kategoride toplam 19 metafor üretilmiştir. Bunlardan bazıları şöyledir;

“Spor bir yaşam gibidir çünkü insanın kendini yaşam fonksiyonlarının düzelmesi ve bir ritmik düzeyde hayatını devam ettirmesi için yapılır”

“Spor hayat gibidir sürekli bir mücadele ve yarışmacılık ve bunların yansira keyif almaya da teşvik eder”

“Spor ışık gibidir çünkü aydınlatır bizi”

“Spor ilaç gibidir çünkü İnsana iyi gelir”

“Spor ilaç gibidir çünkü spor yaparken mutluluk hormonu salgıyorsunuz, ter atarak vücudunuz zinde kalır, sosyalleşmeyi sağlar”

“Spor okyanus gibidir çünkü insana kattığı ve kazandırdığı değer her zaman vardır”

“Spor su gibidir çünkü yaşamı sağlar”

“Spor taze bir kan gibidir çünkü yaptığımız zaman bizi de geliştirir”

“Spor temel ihtiyaçtır çünkü vücut için gereklidir”

“Spor yaşamın sevinci gibidir çünkü hayatta vazgeçilmez yaşam kalitesini artırır”

Fiziksel Sağlamlık Kategorisi

Bu kategoride toplam 12 metafor üretilmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır;

“Spor çelik gibidir çünkü spor yaptıkça vücut dahada sağlamlaşır”

“Spor her zaman dinç olmaktır çünkü yapacağı her sporda başarı göstermelidir”

“Spor güç gibidir çünkü spor yapan kuvvetli olur”

“Spor benim için stres topu gibidir çünkü bireyleri başarınca stresimin kalmadığını hissediyorum”

“Spor oyun gibidir çünkü halkın bakışı değişiyor”

“Spor terapi gibidir çünkü insanlar fiziksel ve ruhsal eksikliklerini spor yaparak düzeltebilirler”

“Spor zayıflama gibidir çünkü zayıflamama yardımcı olur”

“Spor sağlıktır çünkü sağlıklı yaşamın parçasıdır”

Olumsuz Kategori

Bu kategoride sadece bir tane metafor üretilmiştir;

“Spor nankör gibidir çünkü çalışmazsan hayatın biter”

Tartışma

Metafor soyut kavramların kullanımı ve gelişimine önderlik eden bir araçtır. Metaforlar, bir kavrama ilişkin metaforlar elde etmek için bildiğimiz alanlardan faydalanmamıza, soyut kavramlar hakkında düşünmemize olanak tanırırlar. Metaforik kullanımı somut deneyimlerimizin belli yönleri üzerinde tekrarlırsak yeni soyut temsillerin gelişmesine de katkıda bulunmuş oluruz (Jamrozik, McQuire, Cardillo, & Chatterjee, 2016). Yetim ve kalfa (2019) üniversite öğrencilerinin sporla ilgili metaforik algıları ile ilgili çalışmalarında "Spor ... gibidir, çünkü ..." cümlesine "Spor" ile ilgili 8 kategoride, 94 metafor ürettikleri gözlemlenmiştir. Çalışma sonucunda oluşturulan kategoriler şu şekilde raporlanmıştır. “Rahatlama unsuru olarak spor (25 metafor), hayat unsuru olarak spor (20 metafor), faydalı ve öğretici unsur olarak spor (16

metafor), vazgeçilmez unsur olarak spor (9 metafor), duruma göre farklı etkileri olan unsur olarak spor (9 metafor), sağlık unsuru olarak spor (8 metafor), arkadaş unsuru olarak spor (5 metafor), gereksiz ve yorucu unsur olarak spor (2 metafor)” genel olarak bakıldığında çalışmaya katılanların büyük bir çoğunluğu olumlu metaforlar üretmiş, sadece 2 metaforun olumsuz olarak üretildiğini görmekteyiz. Kaygusuz, Şenses ve Uslu (2021), futbolcuların antrenörlerine yönelik oluşturdukları metaforları incelemek amacı ile yapmış olduğu çalışmada antrenör... gibidir sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde “Katılımcıların antrenörlerini benzettikleri metaforik algıları Katılımcı görüşlerine göre: Karınca: Bizi çok çalıştırır Karga: O çok akıllı ve yaşıldır. Güneş: Bize çok faydalıdır. Takım Çantası: Her şey onda mevcuttur. Gülümlü Füze: Hedeflerimize ulaştırır.” Şeklinde ifadeler rapor edilmiştir. Bu sonuca baktığımız zaman antrenörlerle ilgili olumlu ifadelerin kullanıldığını görmekteyiz. Koç ve arkadaşları (2015) ilköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin spor ile ilgili metaforik algılarını inceledikleri çalışmada çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun spor ile ilgili ürettikleri metaforların olumlu olduğunu, küçük bir kısmının olumsuz metafor ürettiklerini rapor etmişlerdir.

Uluslararası yapılan çalışmalar incelendiği zaman genelde tıp alanında ve günlük söylemlerle ilgili çalışmaların daha yoğunlukta olduğunu görmekteyiz. Andy Smith (2016) egzersiz ile ilgili yaptığı çalışmada egzersizin bir rekreasyon metaforu olduğunu ifade etmiştir. Kaebnick (2020), doktorlar ve hastalar arasında iletişimsel olarak kullanılan metaforlar ile ilgili çalışma yapmıştır. Bizim çalışmamızın sonucunda engelli sporcuların antrenörler ve spor ile ilgili toplamda 56 metafor ürettiklerini sonucuna ulaşılmıştır. Antrenörlerle ilgili ürettikleri metaforların kategorilerine baktığımız zaman toplamda 5 kategori “Gerçek Hayat”, “Liderlik”, “Faydalı”, “Yaşam Kaynağı” ve “İstenmeyen” kategorileri olduğunu, spor ile ilgili metaforların kategorilerine baktığımız zaman ise 4 kategori “Pozitif Duygular”, “Yaşamsal Kaynak”, “Fiziksel Sağlık” ve “Olumsuz” kategorilerinden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Genel anlamda üretilen metaforların olumlu olduğunu, sadece birer kişinin ürettiği metaforların olumsuz olduğunu söyleyebiliriz. Çalışma grubumuzun engelliler olduğu düşünüldüğü zaman onlara karşı toplumumuzun yaklaşımından kaynaklı olarak pozitif duygular yansıttıklarını söyleyebiliriz. Antrenör ve spor ile ilgili yapılan metafor çalışmalarında çıkan olumsuz ifadelerin incelenerek, spor ve antrenörler hakkındaki genel yargının tamamen olumluya dönüştürülmesi konusunda çalışmalar yapılabilir. Ayrıca sporcu olmayan engel grupları ile ilgili çalışmalar yapılarak literatüre katkıda bulunulabilir.

Kaynaklar

- Diaz, R., Miller, E. K., Kraus, E., & Fredericson, M. (2019). Impact of Adaptive Sports Participation on Quality of Life. *Sports medicine and arthroscopy review*, 27(2), 73–82.
- Hanne M. (2015). Diagnosis and Metaphor. *Perspectives in biology and medicine*, 58(1), 35–52.
- İlhan, E. L. & Esentürk, O. K. (2014). Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık Ölçeği (ZEBSEYFÖ) Geliştirme Çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9 (1) , 19-36.
- Jamrozik, A., McQuire, M., Cardillo, E.R., & Chatterjee, A. (2016). Metaphor: Bridging embodiment to abstraction. *Psychonomic bulletin & review*, 23(4), 1080–1089.
- John W. Creswell. (2019). *Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. London. (3rd ed.) : University Of Nebraska-Lincoln.
- Kaebnick, G.E. (2020). Words Matter. *The Hastings Center report*, 50(5), 2.
- Kaya, M.F. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Küresel Isınma” Kavramına Yönelik Metafor Algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18 (29) , 117-134.
- Kaygusuz, Ş., Şenses, H. R. & Uslu, T. (2021). Futbolcuların Psikolojik Performans Profillerinin Antrenörleri İle İlişkilerine Yönelik Kullandıkları Metaforlar İle Karşılaştırılması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19 (2), 87-101.
- Koç, M., Murathan F., Yetiş, Ü. & Murathan, T. (2015). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Spor Kavramına İlişkin Algıları. *the Journal of Academic Social Sciences*
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nalçacı, A. & Bektaş, F. (2012). Öğretmen Adaylarının Okul Kavramına İlişkin Algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (1) , 239-258 .
- Ramadass, S., Rai, S.K., Gupta, S.K., Kant, S., Wadhwa, S., Sood, M. & Sreenivas, V. (2005). Prevalence of disability and its association with sociodemographic factors and quality of life in India: A systematic review. *J Family Med Prim Care*. 2018 Nov-Dec;7(6):1177-1184.
- Smith, A. (2016). Exercise is recreation not medicine. *Journal of sport and health science*, 5(2), 129–134.
- Taylor, W. (1984). *Metaphors of education*. London: Institute of Education, University of London .

- Thibodeau, P.H., Hendricks, R.K., & Boroditsky, L. (2017). How Linguistic Metaphor Scaffolds Reasoning. *Trends in cognitive sciences*, 21(11), 852–863.
- Wilson, A. (2015). A guide to phenomenological research. *Nursing standard (Royal College of Nursing (Great Britain) : 1987)*, 29(34), 38–43.
- Wright, A., Roberts, R., Bowman, G., & Crettenden, A. (2019). Barriers and facilitators to physical activity participation for children with physical disability: comparing and contrasting the views of children, young people, and their clinicians. *Disability and rehabilitation*, 41(13), 1499–1507.
- Yanikkerem, E. & Esmeray, N. (2017). İşitme ve Konuşma Engelli Kadınların Yaşadığı Güçlükler . *Annals of Health Sciences Research*, 6 (2) , 38-46 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/annhealthscires/issue/65347/1006826>
- Yetim, A. A. & Kalfa, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Sporla İlgili Metaforik Algıları ve Spor Etkinliği Dersi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17 (1), 41-54.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.